

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Beelden-Dienst Ende Vasten Met Haere Ceremonien Soo
Sy Ghebryckt Worden Vande H. Roomsche Kercke
Bevestight Met De H. Schriftvre Ende De HH. Ovt-Vaders
vande eerste 400. jaeren**

Hazart, Cornelius

T'Antwerpen, 1664

Het IV. Capittel. Van de verbintnisse in het Vasten.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-71387](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-71387)

Den selven

In Psalmum 110.

Præcipitur nobis & ex Lege, & ex Prophetis, & ex ipso Evangelio, quod testimoniū habet à Lege, & Prophetis,

Het viertrigh-daeghsche vasten wordt ons gheboden / ende uyt de Wet / ende uyt de Propheten / ende uyt het Euangelie / het welck ghetuyghenisse heeft vande Wet / ende Propheten.

HET IV. CAPITTEL.

Van de verbintenisse in het Vasten.

§. I.

bewys uyt Schrifture dat het ghebodt van Vasten op sonde verbindt.

1. Regum, ofte 1. Samuelis, Cap. 14.

V. 24. **S**aul hadde het volck besworen, segghende: Vervloecht zy de man, die spijsē eet tot aen den avont, op dat ick my aen mijne vyanden wreke: Daerom en proefde dat gantsche volck geene spijsē.

V. 27. Maer Jonatas en hadde het niet ghehoort, doe sijn Vader het volck besworen hadde, ende hy reyckte het eynde des stafs uyt, die in sijne hant was, ende hy dopte den sel en in eene honigh rate.

V. 37. Doe vraeghde Saul Godt: Sal ick afstrecken naer de Philistijnen? sult ghyse inde handt Israels overgheven? Doch hy en antwoorde hem niet te dien daeghe.

V. 38. Doe seyde Saul: Komt herwaerts uyt alle hoecken des volckx: ende verneemt, ende siet, door wie heden dese sonde gheschiet is.

V. 41. Saul nu sprack tot den Heere den Godt van Israel: Gheeft vonnisse: ende Jonathas is bevonden gheweest.

V. 42.

V. 42. Doe seyde Saul: Werpt het lot tusschen my ende tusschen mijnen Sone Jonathan: Ende 't lot is ghevallen op Jonathas,

BEMERCKINGHE.

Bemerekt hier de fouten banden Dordrechtschen Bybel:

Voor eerst v. 38. daer hy stelt: Siet waer in dese sonde gheschiet is. Den Hebreuschen text heeft/ door wie dese sonde gheschiet is. Den Griecyschen text heeft/in wie. Den Chaldeeuschen text heeft: Siet in wie dese schult is.

Ten tweeden v. 41. stelt den Dordrechtschen Bybel: Thoont den ontschuldighen. Ick en kan dese woorden in gheenen text achter haelen; want den Hebreuschen text heeft: Gheeft vonnisse. Den Griecyschen seyt: Gheeft blijk-teeckenen. Den Chaldeeuschen text seyd: Doet hem comen inder waerheydt. Den Latijnschen text seyt: Gheeft teeckenen. Soo dat ick anders niet en kan dencken / als dat Partye den text op haere eyghen authoziteyt hier verandert heeft.

Ten derden: Merckt de beklaringhen banden Dordrechtschen Bybel, op dese vooznoemde Schryf-tuer-plaetsen.

Voor eerst Num. 40. schijnt Partye, met dese woorden: Saul ghebruyckt quade middelen; te kennen te gheben / dat hy qualijck ghedaen heeft met desen vasten-dagh in te stellen.

Contrarie leert den H. Ambrosius *Serm.* 36. alias 25. met dese woorden: *a* Saul is eenen goeden Koningh gheweest / die sijne vanden meer verwon met Godtzuchtigheyt / als met wapenen; die meer vocht door Godtz diensticheyt / als door schichten / ende pijlen.

Van ghelijcken leert oock den H. Hieronymus *lib.* 2. *contra Iovinian. post. med.* *b* Saul, ghelijck daer gheschre-ven staet / in 's eerste boeck der Koninghen / seyde: Vermaledijt zy den man / die broodt eet tot aen den

a Bonus pla-
nè Rex, qui
hostes suos
nō tam armis
quam devo-
tione vince-
bat: & plus
dimicabat
religione,
quam telis.

b Saul, sicut
in Regnorū
libro 1. scribi-
tur, Maledi-
ctus, inquit,

qui edere
panem usq;
ad vesperam
&c. Tantiq;
fuit auctori-
tas stationis
semel Domi-
no destinata,
&c.

den about toe &c. Ende soo groot is gheweest de
authoziteyt van dit vasten/ 't welck aen den Heere
toegheschickt was &c.

Ten tweeden sepd Partye *Num. 72.* Den Heere was
gram, niet op Jonatham, maer op Saul, om dat hy sulck
eenen dwasen, ende onvoorsichtighen eedt ghedaen, ende
het volck af. ghenomen hadde.

Doch contrarie blijkt upt den text; want in-
dien Godt niet vergramt en is gheweest op Iona-
than, hoe heeft hy dan het lot op hem laeten vallen?
Partye antwoordt *Num. 78.* Godt thoont hier dien, die
inder daet onschuldigh was, naer luyt van Sauls woorden.
Maer ick hebbe nu datelijck bewesen/dat Saul dese
se woorden niet ghesepdt en heeft: Thoont den on-
schuldighen; maer dat den text hier van Partye ver-
balscht is / aenghesien dese woorden / noch inden
Hebreeuschen / noch inden Griecyschen / noch in-
den Chaldeeuschen / noch inden Latijnschen
text te vinden en zijn.

Verklaringhe.

De sauten van vanden Dordrechtischen Bijbel nu
ontdekt wesende / ende sijne verklaringhen upt
verscheyden texten / ende Out-vaders wederlept
zijnde / laet ons sien het heel echtigh begriyp/ende
recht verstandt vande Schryftuer-plaetsen boven
van my ghesteert.

Ten eersten: **T** is seker / dat Saul eenen vasten-
dagh inghestelt heeft; ende dat hy hier in wel ge-
daen heeft / seght den H. Ambrosius. Dat dit vasten
aen den Heere toegheschickt is geweest / leert den
H. Hieronymus. Dat het authoziteyt hadde van
Godt / leert den ouden Tertullianus. Dat het van
Godt is aenbeert gheweest / ofte aengesien / leert
de Schryfture selve / als sy seght *v. 31.* Sy sloeghen te
dien daghe de Philistijnen van Michmas tot Ajalon; het
welck niet wel gheschieden en kost sonder beson-
dere ghehenghenisse / ende schickinghe Gods/
aenghesien / dat menschen die eenen heelen dagh
hebben

hebben ghebast/ ende daer by ghemarcheert/ ende ober-sulckx dooz het vasten/ en reysen hare crachten verlozen/ meer bequaem zyn om ghewonnen te worden/ als om te winnen. Somma desen vastendagh/ is van al het volck/ sonder teghen-spreken/ aenghenomen gheweest/ ende diegvolghende ghebonden booz goedt/ oock vande Priesters/ de welke/ sonder twyffel/ Saul hier ober souden vermaent hebben/ waer 't saken dat sy dit hadden ghehouden booz quaet/ ofte ongerijnt.

Doch ick gheloobe wel/ dat Saul missechten dit vasten wat te hoogh op-ghevenomen heeft/ ende alsoo te bukten ghegaen is de paelen vande boozsichrigheyt/ ende discretie; maer daerom en laet het ghebodt in sijn selven niet goet te zyn/ om de reden terstont van my by-ghebracht

Ten tweeden: 't is seker dat Jonathas dit ghebodt ober-treden heeft/ als by met het uiterste van sijnen staf/ een deel vanden honigh-rate ghe-eten heeft

Ten derden: 't is seker dat Godt is bergramt gheweest: want by en antwoorde niet/ op't ghesne Saul vzaeghde.

Ten vierden: Soo Godt niet bergramt en wort/ ten sy om eenigh misdaet/ schuldt/ ofte sonde/ soo is het oock seker/ dat hier eenigh misdaet/ schult/ ofte sonde is tusschen beyde ghekomen.

Ten vijften: 't is seker dat Saul gheseydt heeft: Laet ons sien/ door wie dese sonde gheschiedt is, ofte in wie dese schuldt is, te weten in my/ ofte in Jonathas: Daer op/ soo heeft by het lot doen werpen tusschen hem/ ende Jonathas, segghende: Niet (soo als den Dordrechtschen Bybel heeft) Thoont den ontschuldighen: (want/ ghelijck ick bethoont hebbe/ dese woorden en zyn in gheene texen te vinden) maer segghende: Heere gheeft vonnisse, ofte/ gheeft blijk teekenen, ofte/ geeft teekenen, te weten/ vande ghene die plichtigh is/ ofte door wie dese sonde ghedaen is, ofte in wie dese schuldt is: want soo hebben de boven-ghemelde texen: Maer dooz de schickin-
ghe

ghe Godts (in wiens handen de loten zijn) is het lot gheballen op Jonathas: Ergo Godt selve heeft vonnisse ghestreken, heeft teeken ghegheven, dat Jonathas plichtich was / dat hy ghesondicht hadde / dat in hem de schult was / om de welke Godt bergramt was.

Stet diergelijck verhael *Iosue Capite 7.* Josue hadde van Godts weghe verboden / van set mede te draghen upt de stadt Jericho als huyp; niet teghenstaende dit verbodt / heeft Achan eenighe goederen mede ghenomen / waer over Godt is bergramt gheweest: doch soo de dieberije onbekent was / soo heestmen het lot gheworpen / om t'achterhaelen in wie dese schult was; ende het lot is gheballen op den echtighen over-treder / te weten / op Achan.

Merckt hier wel / dat Partye selve bekent inden Dordrechtchen Bybel *Num. 24.* dat dit lot door den Heere gheregeert wierdt, om den misdædighen kenbaer te maken.

Merckt daer-en-hoben / dat den boozseden Bybel t'sacinen ons hier aentwijst het eerste boeck Samuclis, 14. *Cap. 14. vers.* alwaer ghehandelt wordt van het lot / 't welck gheworpen wierdt over Jonathan. Wat heeft dese aentwysinghe te bedieden / als / ghelijck het lot / 't welck over Achan gheworpen wiert / ende door de regeeringhe des Heeren, op hem gheballen is / een teeken was / dat hy den misdædighen was; alsoo oock / het lot / 't welck over Jonathan is gheworpen gheweest / is mede door de regeeringhe des Heeren, op hem gheballen / ende is een teeken gheweest dat hy ghesondicht hadde / ende oorsake was vande gramschap des Heeren.

En dat de loten door Godt bestiert worden / staet hy Salomon *Proverb. 16. v. 33.* Het lot wort inden schoot gheworpen, maer het gheheel beleyt daer van, is vanden Heere.

Item: *Iona Capite 1. versu 7.* Komt, ende laet ons loten werpen, om wiens wille ons dit quaet over-comt: alsoo

soo wierpen sy loten, ende het lot viel op Jonas: te weten / door Godts regeeringhe, soo den Dordrechtſchen Bybel bekent / *Num. 27.*

Judien my Partye seght / dat Jonathas gheen schuldt en kost hebben / om dat hy het ghebodt zijns Vaders niet en hadde ghehoort.

Ik antwoorde met Guilielmus Perkinſius in *caſibus conſcientia Cap. 2. ſect. 3.* dat ſemandt oock ſchuldt heeft in't ghene hy niet en weet / alſ hy het heeft connen weten: Maer Jonathas koſt het ghebodt ſijns Vaders wel weten: (want hy ſagh hoor ſijne ooghen dat niemant van het heel leggher en at / ende overſulck was natuerlyck de reden van ſoo eene onghewoonelycke ſake te vraghen / Ergo / volghens de leeringhe van Partye ſelbe / ſoo moet Jonathas ſchuldt ghehadt hebben / alhoewel hy zijns Vaders ghebodt niet en hadde ghehoort.

Nu dat Jonathas ſchuldt heeft ghehadt in't over-treden van dit ghebodt / leert oock

Ten eerſten Joſephus *libr. 6. Antiq. Capite 7. a* Het volck / ſept hy / doet beloften / ofte bidt Godt hoor den Jonghman / op dat ſy hem vry maken van ſonde.

Ten tweeden, den H. Ambroſius *Serm. 36. aliàs 25.*
b Als Saul, ſept hy / de onthoudinghe van een dagh aen alle ſijn volck hadde verkondight / ende Jonathas ſijne ſone / niet wetende van het ghebodt / een honigh-rate met het opperſte van ſijnen ſtaf hadde gheproeft / daer is ſulcke verholghentheyt op-ghezeſen / dat de victoſte wiert upt-gheſtelt / ende de Goddelijckheyt ghequetſt.

Item: *c* Dooz de ſchuldt van eenen / worden ſy allegader ſwack / dooz de ſonde van eenen worden ſy allegader krank.

Ten derden, den H. Hieronymus *libr. 2. contra Iovinianum*: *d* Soo groot is ghetweeft de authoriteit

a Vota Deo pro juvene faciunt, ut ipſum immunem à peccato faciant.

b Cum Saul abſtinentiam diei ſuis omnibus indixiſſet, & Jonathas ejus filius præcepti neſcius favu mellis intinctâ ſceptri ſummitate guſtaſſet, tanta repente indignatio commota eſt, ut & differretur victoria, & divinitas læderetur.

c Unius culpa, cunctis confertur ignavia unius delicto cunctis generatur infirmitas.

d Tanti fuit aucto-

ritas stationis semel
Domino destinata, ut
Jonathas, qui causa
victoriae extiterat, de-
prehenderetur sorte,
& ignorantiae crimen
declinare non posset.

riptept van het vasten/ 't welck aen den Heere
eens toegheschickt was/ dat Jonathas die oor-
sake was gheweest vande victorie / dooz het
lot bebonden wierdt/ ende niet en kost ont-
gaen het misdæet vande ontwetenschap.

B E S L U Y T.

Ick make mijne slot-reden van het vooz-
gaende/ met korte woorzen: want de sake
wijst haer selven upt:

Jonathas heeft ghesondicht/ ende Godt ver-
gramt / om dat hy ontwetende overtreden
hadde het ghebodt vanden vasten-dagh/ het
welck van synen vader Saul, eenen poltijckē
Oberste/ was uptgegeven: Ergo veel meer
sondicht hy/ ende vergramt Godt / die we-
tende overtreedt de vasten-dagen gheboden
vande Kerckelijcke Oversten.

Si ignorans Jona-
thas, indictum à Patre
jejunium quia resol-
verit, morti addicitur,
qui sciens, indictum
à Christo resolvit,
quid meretur.

Dit is oock de slot-reden vanden H. Am-
brosius loco sup. citato: Indien / seyt hy / Jona-
thas, om dat hy ontwetende het vasten / van
synen Vader verkondicht/ ghebroken heeft/
wozdt veroorzbeelt ter doodt; wat sal hy ver-
dienen/ die wetende breekt het vasten/ ver-
kondicht van Christo?

Seer wel gheseyt: Want indien het va-
sten / alleenlyck inghestelt van eenen pol-
tijcken Oberste/ sulck eene authoztept heeft
ghehad/ ende soo ghewichtigh is gheweest
hy Godt / dat hy dien heeft ghehouden vooz-
plichtigh / ende op hem is vergramt ghe-
weest / den welcken dat hadde ober-treden;
hoe veel te meerdere authoztept / ende ghe-
wicht sal hebben het vasten / 't welck inde
niewe Wet inghestelt wozdt vande Kercke-
lijcke Oversten/ de welke macht hebben ge-
kregghen van Christo, om alles te binden, ende
ontbinden?

Doozder nu: Daer en kan gheene schuldt
wesen/

wesen / daer gheene verbintnisse en is: Ergo de wijle daer schuldt is in het overtreden der gheboden / ofte ghestelde vasten-daghen / daer moet dan oock verbintnisse wesen om die t'onderhouden. Dit sal noch meer blijcken upt de volghende Schrifuer-plaetsen.

Actorum Capite 15.

V. 28. Het heeft den H Gheest, ende ons goet ghedocht u-lieden gheenen meerderen last op te legghen, dan dese nootsakelijke dinghen.

V. 29. Naemelijck dat ghy u onthoudt van 't ghene de Afgoden gheoffert is, ende van bloedt, ende van het verstickte.

BEMERCKINGHE.

Hier ghebiet het heel Concilte bande Apostelen / aen de Christenen / haer te onthouden van sekere spijzen / als te weten / van bloedt, ende van al wat verstickt is.

Merckt, dat sy dese ordonnantie / ofte ghebodt / noemen eenen last, ende eene saecke die nootsakelijk is. *Was* het eenen nootsakelijken last? al dat nootsakelijk is, moet onderhouden worden: Ergo dit moest bande Christenen onderhouden worden: Maer het ghene dat nootsakelijck moet onderhouden worden / brenghet verbintnisse mede: Ergo dese ordonnantie bande Apostelen / bracht verbintnisse mede: Ergo die dese ordonnantie overtredde / dede teghen sijne verbintnisse: Ergo hy sondighde.

Merckt oock dat sy dese spijzen stellen neffens de hoererie, ende afgoderije, ende alles samen met de selve woorzen / sonder eenigh onderscheydt te maken / verbieden: Maer hoererie / ende Afgoderije ismen in conscientie verbonden te vlieden: Ergo de wijle de Apostelen hier / met de selve woorzen / de spijzen verbieden / ende Hoererie /
ende

ende Afgoderijē / soo is het een claer teecken / dat sy de Christenen in conscientie verbonden / om die spijzen te vlieden.

Partye seght / dat dit maer en was / voor eenen tijdt, tot nootsakelijcken vrede, ende stichtinghe der Ghe-meynthe, om der swack-ghelooovighen Joden wille.

Seer wel / dat het soo zy; 't is ons ghenoech dat dese ordonnantie / van sekere spijzen te derben ('t welke eene soorte is van vasten / ofte onthou-den) de Christenen vooz eenen tijdt verbonden heeft in conscientie / ter oorzake van sekere omstandigheden die aldoe waren / ende nu mischten gheene plaetse en grēpen; want hier upt sullen wy beslupten aldus:

Ergo 't is aen de Kerckelijcke Oversten gheozloft / na verschepden omstandigheden / ende gheleghentheyt des tijts / verschepden gheboden te maken / van onthoudinghe / vasten &c. de welke de Christenen verbinden in conscientie. Maer onse ghestelde vasten-daghen zyn nae de ghelegentheyt des tijts; by exempel / het viertrigh-daeghse vasten ter oorzaecke van den tijdt / outrent den welcken Christus gheleden heeft / ende die zyn ghestelt vande Kerckelijcke Oversten / 't zy vande Apostelen / 't zy van andere: Ergo die verbinden de Christenen in conscientie.

Misshien sal wy Partye segghen / dat dit ghebodt aen de eerste Christenen ghegheben / van sekere spijzen te derben / alleen quam vande Apostelen / de welke macht hadden om sulckx te doen / welke macht soo niet en is in andere Kerckelijcke Oversten.

Maer contrarie blijktt upt dese boden ghemelde Schrifstuer plaetse.

Eerst, v. 6. De Apostelen, ende de Ouderlinghen vergaderden samen, om op dese sake te letten.

Ten tweeden, v. 22. Doe heeft den Apostelen, ende den Ouderlinghen, met de gheheele ghemeynthe goedt ghedocht &c.

Ten derden, v. 23. Ende schreven door haer dit naer-volgen-

volghende: De Apostelen, ende de Ouderlinghen, ende de Broeders &c.

Ten vierden, v. 25. Soo heeft het ons, eendrachtelijk saemen zijnde, goet ghedacht &c.

Ten vijfden, *Cap. 16. v. 4.* Ende alsoo sy de steden doorreysden, gaeven sy haer de ordonnantie over die vande Apostelen, ende Ouderlinghen te Jerusaleem goet ghevonden waeren, om die t'onderhouden.

Siet ghy hier wel dat dese ordonnantie ofte ghebodt / niet alleen en quam vande Apostelen / maer doock vande Ouderlinghen, saemen vergadert, ofte saemen eendrachtelijk zijnde? Dies-volghende / ghelijck dese Ouderlinghen de macht hebben ghehadt / om de Christenen te verbinden in conscientie / aengaende het derben van sekere spijzen / dat ter gheene reden en is / om dese macht te ontneemen aen andere Kerckelijcke Oversten / die ghevolgt zijn naer de tijden vande Apostelen? Maer laet ons dit nu bevestighen met de ghetuygenissen vande Out-vaders.

§. II.

Bewijzen uyt de Out-vaders, dat de Christenen verbonden zijn in conscientie de ghestelde vasten-daghen t'onderhouden.

Alhoewel ick hier gheene andere getuygenisse booz-stelde / als die ick by-gebracht hebbe / soken *Capite 3. §. 2.* daer ick bewijse / dat de oude rechtsinnighe Kercke / sekere ghestelde vasten-daghen gheboden heeft; dit soude ghenoech wesen / om onse Partije t'obertuyghen / dat de Christenen verbonden zijn die t'onderhouden; want daer ghebodt is / daer is verbintnisse om het gebodt t'onderhouden. Doch om in alles te volboen / sal hier noch andere wepnighe ghetuygenisse der Out-vaderen booz-stellen / uyt de welke men klaerlijck sal kunnen sien / ende bondelijck
 P slupten/

flupten / dat de oude rechtfinntighe Kercke is van gheboelen geweest / dat de Christenen in conscientie verbonden zyn / de ghestelde vasten-daghen t'onderhouden. Ick sal dan die Daders citeren / de welke openlijck seggen / dat hy sondicht / soo wie de ghestelde vasten-daghen niet en onderhoudt ; waer upt volght / datter moet verbintnisse wesen van die t'onderhouden / aenghesien datter gheene sonde en kan wesen / daer gheene verbintnisse en is in conscientie. Laet ons dan hoozen.

Den H. Ambrosius, Anno 374.

Sermone 25. de Quadragesimâ.

Non leve peccatum est, fidelibus indictam à Domino Quadragesimam violare, & jejunia consecrata, ventris voracitate dissolvere.

Ten is gheene klepne sonde / het vier-tiggh-dagghiche vasten / aen de Gheloobighe banden Heere verkondicht / te schenden / ende de gheheplighe vasten-daghen te bzeken dooz gulsigheyt.

Den selven.

Sermone 34.

Quisquis Christianus jejunando non impleverit Quadragesimam prævaricationis, & contumaciae reus invenitur.

Soo wie bande Christenen de vier-tiggh daghen niet en sal volbracht hebben met vasten / die wort ghebonden plichtigh te wesen van overtreddinghe / ende stryf-halfigheyt.

Den selven

Sermone 36.

Qui constitutum numerum unâ die manducando præterit, non ut unius diei violator accusatur, sed ut totius Quadragesimæ transgressor arguitur.

Die het ghestelt ghetal / etende op eenen dagh / dooz-by gaet / die en wordt niet beschuldicht als schender van eenen dagh / maer als overtreder van het heel vier-tiggh-dagghiche vasten.

Den H. Hieronymus, Anno 390.

Epistola 4. ad Marcellam.

Nos unam Quadragesimam, secun-

Op vasten reus 's jaers vier-tiggh daghen /
op

op eenen bequaemen tijdt / volghens de overleveringhe der Apostelen: Niet/datmen behalven den Dinstereen / oock niet vasten en magh het heel jaer deur / maer om dat het wat anders is / offerhande te doen upt noot saeckelijckhepdt / ende wat anders upt bytwillighepdt.

Bemerckt hier, dat Hieronymus seyt, datmen viertigh daghen moet vasten, maer dat het vry staet het heel jaer deur, op andere tijden, te vasten, te weten, als het gheene ghefelde, ofte gheboden vasten daghen en zijn.

Den H. Augustinus Anno 420.

Sermone 26. de Tempore.

Op andere daghen te vasten / is het medt-rijne / ofte loon; de viertigh daghen niet te vasten / is sonde.

Cassianus, Anno 420.

Collatione 21. Capite 30.

Het heeft goet ghedocht aen alle de Pstere-steren / dat se die menschen (de welke met wereldsche sozghen bekoumert zijn / ende schier / om soo te spreken / onwetende zijn van onthoudinghe / ende sinighen rouw) souden brengen tot een heyligh werck / door het wettelijck in stellen van vasten-daghen / ende dat se haer souden door noot-saekelijckhepdt / aen-pozren / als tot de tijtenden der Wet.

Den H. Leo Anno 440.

Sermone 3. de Ieiunio decimi mensis.

Den vasten-dagh te houden / die niet inghestelt is / is godvzuchtigh; maer dien te veronachtsaemen die inghestelt / ofte ver-kondicht is / is goddeloos.

¶ 2

Besluit

dum traditionem Apostolorum, toto anno, tempore nobis congruo, jejunamus, non quod & per totum annum, excepta Pentecoste, jejunare non liceat: sed quod aliud sit necessitate, aliud voluntate munus offerre.

Aliis diebus jejunare remedium est, aut premium, in Quadragesima non jejunare, peccatum est.

Universis Sacerdotibus placuit, ut homines curis secularibus illigatos, & pene (ut ita dixerim) continentiae, vel compunctionis ignaros, ad opus sanctum canonica jejuniorum indictione revocarent, & velut legatum decimarum necessitate compellerent.

Pium est agere non indictum, impiunt est negligere praedictum.

Besluyt van het eerste Tractaet.

In dit boozgaende Tractaet hebb' ick uyt de H. Schryfture / ende de Out-baders bande eerste 400. jaeren bewesen.

Voor eerst, dat het vasten van viertigh daghen / als wesen eene naer-volghinghe (booz soo veel als de swackhepdt van onse krachten verdraghen kan) van Moyse, van Elias, ende van Christus, seer loffelijck is / ende prijzbaer.

Ten tweeden, hebb' ick het selve berhoont van andere besondere gestelde vasten-dagen in 't jaer.

Ten derden, hebb' ick bewesen / datmen eenige ghestelde / ende sekere vasten-daghen / naer de ghelegghentheidt vanden tijdt / ende omstandigheden magh gebieden / ende oock inde oude rechtsinnighe Kercke gheboden heeft.

Ten vierden, hebb' ick berhoont / datmen tot het onderhouden van dese boozsepede vasten-daghen / verbonden is in conscientie / oversulckx dat hy plichtigh is / ende sondigh die se obertreedt.

Dit zyn altemael leeringhen vande hedendaeghsche Roomsche Kercke / ende die (soo eenfeder onghepassioneert mensch kan naer sien) komen ober een met de H. Schryfture / ende het gebruyck vande oude rechtsinnighe Kercke: Ter contrarien / Partije houtse booz superstitie / ende ongherijnt. Ergo de hedendaeghsche Roomsche Kercke / is dies-aengaende de waerachtige Kercke / ende niet die van Partije.

HET